

Гоша В. О.,
студентка 4 курсу спеціальності "Технології захисту навколишнього середовища"
Поліський національний університет, м. Житомир
Науковий керівник: к.е.н., доц. **Горобець О. В.**

ПРОБЛЕМИ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ

Досягнення сталого розвитку суспільства неможливе без вирішення проблеми поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ), яка є надзвичайно актуальною для всіх регіонів України, у т.ч., для Житомирської області. Проаналізуємо ситуацію з побутовими відходами, що склалася в області за останні три роки. Результати аналізу наведено в табл.1.

Таблиця 1

Обсяги збирання та захоронення ТПВ в Житомирській області за період 2017-2019 рр.

Показники	Роки			Відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 р. до 2017 р.	2019 р. до 2018 р.
Обсяги збирання ТПВ, т	296014,8	302590,1	308005,8	2,2	1,8
Обсяги захоронення ТПВ, т	291149,6	300881,7	306430,5	3,3	1,8
Обсяги захоронення ТПВ, %	98,4	99,4	99,5	1,0	0,1
Середня чисельність населення, тис. осіб	1235,9	1231,2	1217,9	-0,4	-1,1
У розрахунку на одну особу:					
- зібрано ТПВ, кг	239,5	245,7	252,8	2,6	2,9
- захоронено ТПВ, кг	235,5	244,3	251,6	3,8	3

Як видно з табл.1, за період 2017-2019 рр. обсяги збирання ТПВ у Житомирській області щорічно збільшувались. Так, в 2018 р. було зібрано на 2,2% ТПВ більше, ніж в попередньому році; в 2019 р. обсяги зібраних побутових відходів зросли на 1,8% порівняно з 2018 р. При цьому середня чисельність населення в області щорічно зменшувалась, а обсяг зібраних ТПВ, що припадають на одну особу, – збільшувався. Це свідчить про недостатньо свідому екологічну поведінку населення області.

При цьому близько 100% зібраних відходів захоронюються на звалищах, причому обсяг розміщених на звалищах відходів щорічно збільшується, що є негативним явищем, оскільки призводить до забруднення навколишнього природного середовища та знищення потенційних вторинних ресурсів.

Потрібно зазначити, що така ситуація поводження з побутовими відходами свідчить про незадовільне управління в цій сфері. З нашої точки зору, це викликано, у т.ч., неякісним статистичним обліком відходів та об'єктів поводження з ними. Так, в "Екологічному паспорті Житомирської області" та в "Регіональній доповіді про стан навколишнього природного середовища Житомирської області" сказано, що в області зареєстровано 6 полігонів та 845 сміттєзвалищ, загальною площею 638,7 га, що відрізняється від даних Міністерства розвитку громад та територій України (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість та площі полігонів та звалищ ТПВ в Житомирській області за період 2017-2019 рр.

Роки	Загальна кількість полігонів та звалищ, од.			Загальна площа полігонів та звалищ, га		
	Всього	Перевантажених	Не відповідають нормам безпеки	Всього	Перевантажених	Які не відповідають нормам безпеки
2017	452	8	27	499,5	13,8	51,9
2018	767	8	56	759	91,5	63,4
2019	767	8	56	759	91,5	63,4

Незважаючи на розбіжність статистичних даних, загальний стан місць видалення відходів (МВВ) у Житомирській області за останні 3 роки щорічно погіршувався. Як видно з табл. 2, кількість полігонів та

звалищ в 2018-2019 рр. порівняно з 2017 р. збільшилась на 69%, що є негативним явищем. При цьому кількість полігонів і звалищ, які перевантажені та не відповідають нормам безпеки, залишилась незмінною, але площа перевантажених МВВ за останні 2 роки зросла в 6,6 разів, а площа МВВ, які не відповідають нормам безпеки – в 1,2 рази. Це також свідчить про незадовільне управління та відсутність цілеспрямованої діяльності в напрямку поліпшення екологічного та санітарного стану місць видалення відходів області.

Ще однією нагальною екологічною проблемою області є утворення великої кількості стихійних звалищ відходів (табл. 3).

Таблиця 3

Утворення та ліквідація стихійних звалищ ТПВ за період 2017-2019 рр.

Роки	Несанкціоновані сміттєзвалища					
	Кількість, од.	Площа, га	Орієнтовні обсяги ТПВ, тис. м ³	з них ліквідовані у звітному періоді		
				Кількість, од.	Площа, га	Орієнтовні обсяги ТПВ, тис. м ³
2017	1031	142,68	851,70	975	137,53	685,0
2018	759	106,60	464,0	759	106,60	464,0
2019	756	106,64	459,0	759	106,64	459,0

Як видно з таблиці, за період 2017-2019 рр. в Житомирській області в середньому щороку утворювалось близько 850 стихійних звалищ. Не зважаючи на те, що в 2018-2019 рр. порівняно з 2017 р. кількість таких звалищ зменшилась на 26%, а обсяги ТПВ на них знизились майже на 46%, зазначена ситуація свідчить про низьку екологічну свідомість населення, а також про відсутність централізованого збирання і вивезення ТПВ у всіх населених пунктах області, особливо, в сільських районах.

Ця проблема потребує негайного вирішення, оскільки стихійні звалища не обладнані жодним засобом захисту і спричиняють суттєве забруднення довкілля. Крім того, на ліквідацію стихійних звалищ щорічно витрачаються значні фінансові, матеріальні та трудові ресурси.

Одним із основних напрямів вирішення проблеми поводження з ТПВ в Житомирській області є екологічна освіта населення. Розпочинати її потрібно ще з дитячого садочку. Вихователі за допомогою ігор екологічного спрямування, можуть формувати у дітей перші уявлення про довкілля, наприклад, коли діти будуть розподіляти різні види сміття по контейнерах, навчаючись вже з дитинства сортувати сміття. Так граючи з дітьми в кубики, де будуть зображені органічні та неорганічні відходи, навчати їх сортувати сміття, таким чином прививати дітям з дитинства сортування сміття. Таким чином, ще в дошкільному віці дітям можна привити навичку не лише викидати сміття в смітники, а й сортувати його. Також важливо дати розуміння дітям, що сміття не можна викидати де завгодно, проводити бесіди з батьками щодо важливості акцентування уваги дітей на цьому, наприклад, під час прогулянок.

Дітям молодшого шкільного віку важливо дати розуміння про дбайливе ставлення до природи, розуміння процесу сортування сміття та його утилізації. Школярам в навчально-ігровій формі за допомогою еко-хвилинок можна прививати навички сортування сміття, показуючи їм мультики чи коротенькі фільми, які будуть відображати ситуацію з відходами в світі, та в необхідності правильного поводження з ними. Також в школі можна встановити контейнери для окремого збирання паперу, пластикових кришок та пляшок. Для стимулювання активної участі дітей у роздільному збиранні таких відходів можна влаштовувати змагання між класами. Переможці отримають приз, наприклад, у вигляді походу в кіно.

Для старших школярів потрібно проводити тренінги або уроки екологічного спрямування, які будуть підвищувати їхній рівень знань про сортування сміття та способи їх переробки. Потрібно водити учнів на екскурсії на підприємства, також можна показати їм звалища, що посприяє зміні їх екологічних поглядів. Учні старших класів бажано залучати до прибирання міста, що буде стимулювати підлітків до правильного поводження зі сміттям і підтримання чистоти в своєму місті.

Для студентів можуть бути створені екологічні центри та табори, що відіграють важливу роль у формуванні дбайливого ставлення до природи. Для молоді необхідно проводити заняття, тренінги та конференції, присвячені проблемі екологічно безпечного поводження з відходами, підвищуючи обізнаність про те, що відходи можуть бути цінною вторинною сировиною, а їх переробка – економічно та екологічно вигідною. Необхідно виробити у молоді почуття особистої відповідальності за стан довкілля і впевненість у тому, що за допомогою простих дій (сортування сміття, відмови від купівлі одноразових товарів, зменшення купівлі товарів в упаковці, заміни одноразових пакетів на стильні багаторазові еко-сумки) можна суттєво покращити ситуацію у сфері поводження з побутовими відходами.